

Rodzaj dokumentu:	Zasady oceniania rozwiązywania zadań
Egzamin:	Próbny egzamin maturalny
Przedmiot:	Język polski Arkusz 2. Wypracowanie
Poziom:	Poziom podstawowy
Data publikacji dokumentu:	5 marca 2024

Ogólne zasady oceniania wypracowania

1. Zdający może zrealizować temat w wybranej przez siebie formie wypowiedzi, np.: rozprawka, szkic krytyczny, przemówienie, list otwarty, artykuł, esej, pod warunkiem że będzie to **wypowiedź argumentacyjna**.
2. W wypracowaniu powinny znaleźć się co najmniej dwa argumenty. Przywołanie utworu literackiego w formie streszczenia nie stanowi argumentu.
3. W wypracowaniu **nie jest wymagane** omawianie utworów literackich ani w porządku chronologicznym, ani w porządku przedstawionym w temacie, tj. lektura obowiązkowa, inny utwór literacki, konteksty. Zdający powinien zrealizować temat zgodnie z przyjętą przez siebie koncepcją.
4. Funkcjonalność wykorzystania w wypracowaniu utworu literackiego nie oznacza konieczności omówienia przez zdającego wszystkich elementów fabuły, sensów utworu istotnych (z punktu widzenia egzaminatora) ze względu na zagadnienie sformułowane w temacie. Zadaniem egzaminatora jest ocena stworzonej przez zdającego pracy pisemnej. Egzaminator nie może kierować się własnym wyobrażeniem, jak inaczej/lepiej można by taką pracę napisać. W ocenie należy uwzględnić to, co w pracy jest, a nie to, co – zdaniem egzaminatora – mogłoby/powinno w niej być.
5. Losy postaci literackiej są uogólnieniem ludzkiego doświadczenia. Dlatego jeżeli problem sformułowany w temacie odnosi się do człowieka, to za trafne uznaje się odwołanie przez zdającego w wypracowaniu również do postaci literackich, które nie są ludźmi. Ta sama zasada dotyczy również tekstów kultury.
6. Zdający musi w wypracowaniu wykorzystać dwa konteksty, ale nie musi odwoływać się do dwóch różnych typów kontekstów, np. jeden kontekst jest filozoficzny, drugi – historyczny; mogą być to dwa konteksty z tej samej kategorii.
7. Jeżeli zdający przywoła w wypracowaniu lekturę obowiązkową jako kontekst i popełni błąd kardynalny, to praca zostanie oceniona na 0 punktów.
8. Jeżeli wypowiedź jest w całości nieczytelna (w rozumieniu czytelności zapisu), egzaminator oceni ją na 0 punktów.
9. Jeżeli wypowiedź nie zawiera w ogóle rozwinięcia (np. zdający napisał tylko wstęp), egzaminator przyzna 0 punktów w każdym kryterium.
10. Jeżeli wypowiedź zawiera mniej niż 300 wyrazów, jest oceniana wyłącznie w kryteriach: *Spełnienie formalnych warunków polecenia oraz Kompetencje literackie i kulturowe*. W pozostałych kryteriach egzaminator przyzna 0 punktów.
11. Jeżeli wypowiedź jest napisana niesamodzielnie, np. zawiera fragmenty odtworzone z podręcznika lub innego źródła, w tym internetowego, lub jest przepisana od innego zdającego, wówczas egzamin z języka polskiego, w przypadku takiego zdającego, zostanie unieważniony. Oznacza to, że zdający nie zdaje egzaminu i nie może przystąpić do egzaminu w terminie poprawkowym w sierpniu (może przystąpić do egzaminu w kolejnych latach jego przeprowadzania).
12. Jeżeli wypowiedź zawiera fragmenty przepisane z zadania (polecenia, tekstu) zawartego w cz. 1. lub w cz. 2. arkusza egzaminacyjnego bez interpretacji tych fragmentów / komentarza do tych fragmentów, wówczas za wypracowanie zdający otrzyma 0 pkt. Całość pracy tego zdającego nie jest unieważniana.
13. Zabronione jest pisanie wypowiedzi obraźliwych, wulgarnych lub propagujących postępowanie niezgodne z prawem. W przypadku takich wypowiedzi zostanie podjęta indywidualna decyzja dotycząca danej pracy, np. nie zostaną przyznane punkty za styl i język lub cała wypowiedź nie będzie podlegała ocenie.

Utwory literackie, w tym lektury

1. Za utwór literacki w wypracowaniu **nie uznaje się**: komiksu, powieści obrazkowej, mangi, scenariusza filmowego, gry komputerowej. Te teksty kultury mogą zostać wykorzystane w wypracowaniu jako kontekst.
2. Ani jako utworów literackich, ani jako kontekstów nie traktuje się utworów literackich i tekstów piosenek obcojęzycznych, które nie zostały przetłumaczone na język polski.
3. Za lekturę obowiązkową uznaje się odwołanie przez zdającego do każdej księgi biblijnej. Biblia jest utworem literackim, którego znajomość nie obowiązuje w całości, dlatego żaden błąd rzeczowy w odniesieniu do Biblii nie jest błędem kardynalnym.
4. Zbiory mitów inne niż *Mitologia* Jana Parandowskiego nie są uznawane za lekturę obowiązkową – mogą stanowić np. kontekst.

Język, ortografia i interpunkcja

1. Wszystkie wyrazy napisane przez zdającego składają się na sumę wyrazów w wypracowaniu. Jeżeli zdający napisze rozdzielnie wyraz, który powinien napisać łącznie, to liczymy go jako dwa wyrazy. Liczbę wyrażoną cyframi traktujemy jako jeden wyraz.
2. Jeżeli zdający nadaje tytuły lub śródtytuły pracy lub jej poszczególnym częściom, to bierze się je pod uwagę przy ocenie pracy, np. przy ocenie spójności. Tytuły i śródtytuły wlicza się do ogólnej liczby wyrazów.
3. Nie są błędami językowymi powtórzenia wyrazów pojawiających się w temacie, np.: *niebezpieczeństwo*, *autorytet*, *doświadczenia wojenne*.
4. Poprawne są różne wersje pisowni następujących tytułów utworów literackich:
 - „**Rozmowa** Mistrza Polikarpa ze Śmiercią” albo „**Rozmowa** mistrza Polikarpa ze Śmiercią”, albo „**Dialog** Mistrza Polikarpa ze Śmiercią”, albo „**Dialog** mistrza Polikarpa ze Śmiercią”
 - „Boska **Komedia**” albo „Boska **k**omedia”
 - „Nie-Boska **Komedia**” albo „Nie-Boska **k**omedia”
 - „Mała **A**pokalipsa” albo „Mała **a**pokalipsa”.
 - „Rozdzi**ó**bią nas kruki, wrony...” albo „Rozdzi**o**bią nas kruki, wrony...”
 - „Inny świat” albo „Inny **Ś**wiat”
 - „Rok 1984” albo „1984”
 - „Górą „Edek” ” albo „Górą Edek”.Zdający musi jednak konsekwentnie stosować w wypracowaniu wybraną wersję zapisywania danego tytułu.
5. Jeżeli zdający nie stosuje w wypracowaniu cudzysłowu w zapisie tytułów utworów literackich, to pominięcie cudzysłowu traktuje się jako błąd interpunkcyjny. Jeżeli zdający w swojej pracy konsekwentnie stosuje błędną interpunkcję w zapisie tytułu tego samego utworu literackiego, to egzaminator policzy ten błąd tylko raz.

Zadanie 19. (0-35)

Wybierz **jeden** z poniższych tematów i napisz wypracowanie.

- W wypracowaniu **rozważ problem** podany w temacie. Przedstaw również **swoje zdanie** i je **uzasadnij**.
- W rozważaniach przedstaw **argumenty**, odwołując się do **utworów literackich** oraz do wybranych **kontekstów** (np.: historycznoliterackiego, literackiego, biograficznego, kulturowego, religijnego, mitologicznego, biblijnego, historycznego, filozoficznego, egzystencjalnego, politycznego, społecznego).
- Jednym z utworów literackich musi być **lektura obowiązkowa**, wybrana spośród lektur wymienionych na stronach 3 i 4 tego arkusza egzaminacyjnego.
- Twoja praca powinna liczyć co najmniej **300 wyrazów**.

Temat 1.

Różne przyczyny i skutki tęsknoty człowieka.

Uszczegółowienia zasad oceniania dotyczące tematu 1.

1. Rozumienie pojęć:

- a) różne – czyli inne, odmienne
- b) przyczyna - czynnik lub zespół warunków wywołujący jakieś zjawisko
- c) skutek – coś, co pojawia się pod wpływem jakiegoś działania, procesu lub stanu
- d) tęsknota - uczucie żalu wywołane rozłąką z kimś, brakiem lub utratą kogoś albo czegoś; silna chęć osiągnięcia, pozyskania czegoś.

2. Temat wypracowania można zrozumieć i zrealizować na kilka sposobów, np.:

- a) Tęsknota za ukochaną osobą, za konkretnym miejscem, za ojczyzną, utraconą wartością, niespełnionym uczuciem destrukcyjnie działającym na człowieka.
- b) Tęsknota za ukochaną osobą, za konkretnym miejscem, za ojczyzną, utraconą wartością, niespełnionym uczuciem motywującym działającym na człowieka.

3. Wypracowanie przynajmniej częściowo dotyczy problemu wskazanego w poleceniu, jeżeli w pracy zdający omówił:

- a) jedną przyczynę tęsknoty i wskazał jej skutek
- b) wskazał tylko odmienne przyczyny (co najmniej 2) bez przywołania skutków
- c) określił tylko skutki tęsknoty.

4. Utwór literacki uznaje się za wykorzystany w pełni funkcjonalnie, jeżeli zdający w argumentacji:

- a) wskazał przyczynę tęsknoty bohatera literackiego
ORAZ
- b) określił jej skutek.

5. Utwór literacki uznaje się za wykorzystany częściowo funkcjonalnie, jeżeli zdający w argumentacji odwołał się tylko do przyczyny albo tylko do skutku tęsknoty.

6. Lektura obowiązkowa – dowolna lektura obowiązkowa, wybrana spośród lektur wymienionych na stronach 3 i 4 arkusza, ilustrująca zagadnienie sformułowane w temacie np.

- ✓ *Mitologia* J. Parandowskiego: *mit o Demeter i Korze*, *mit o Orfeuszu i Eurydyce*
- ✓ *Romeo i Julia* W. Shakespeare'a
- ✓ *Pan Tadeusz* A. Mickiewicza
- ✓ *Przedwiośnie* S. Żeromskiego
- ✓ *Lalka* B. Prusa
- ✓ *Miejsce* A. Stasiuka

7. Inny utwór literacki np.

- ✓ *Sonety krymskie* (np. *Stopy akermzańskie*) A. Mickiewicza
- ✓ *Hymn* J. Słowackiego
- ✓ *Moja piosnka II* C.K. Norwida
- ✓ *Latarnik* H. Sienkiewicza

Temat 2.

Wpływ doświadczeń powstańczych i wojennych na postawy życiowe.

W pracy odwołaj się do:

- lektury obowiązkowej – wybranej spośród lektur wymienionych na stronach 3 i 4 tego arkusza egzaminacyjnego
- innego utworu literackiego – może to być również utwór poetycki
- wybranych kontekstów.

Uszczegółowienia zasad oceniania dotyczące tematu 2.

1. Rozumienie pojęć:

- a) wpływ – oddziaływanie
- b) doświadczenia – to wydarzenia, zwłaszcza przykre, które wpłynęły na czyjeś życie; ogół wiadomości i umiejętności zdobytych na podstawie obserwacji (**bycie świadkiem**) i własnych przeżyć (**bycie uczestnikiem: ofiarą/sprawcą**)
- c) powstanie - zbrojne wystąpienie narodu lub jakiejś grupy w obronie swojej wolności
- d) wojna – to czas działań zbrojnych, powstań (buntu), zagłady, pobytu w obozie koncentracyjnym (łagrze, łagrze), podporządkowywania jednych narodów innym, unicestwiania buntowników, poznania najciemniejszej strony człowieka (jego skłonności do przemocy, agresji)
- e) postawa życiowa, np.
 - stosunek jednostki/zbiorowości do życia lub pewnych zjawisk, wyrażający jego/jej poglądy,
 - sposób postępowania lub zachowania wobec określonych zjawisk, zdarzeń lub w stosunku do ludzi np. wyrzuty sumienia, poczucie winy, bunt, depresja, pragnienie ucieczki, podporządkowanie, zmiana dotychczasowego systemu wartości, chęć zadośćuczynienia itp.

2. Temat wypracowania można zrozumieć i zrealizować na kilka sposobów, np.:

- a) Wpływ doświadczeń powstańczych i wojennych na postawy przyjmowane przez jednostki.
- b) Wpływ doświadczeń powstańczych i wojennych na postawy przyjmowane przez zbiorowość/naród.
- c) Wpływ doświadczeń powstańczych i wojennych na postawy przyjmowane przez jednostki i zbiorowość/naród.

3. Wypracowanie przynajmniej częściowo dotyczy problemu wskazanego w poleceniu, jeżeli w pracy zdający omówił:

wpływ tylko jednego typu doświadczenia – powstańczego/wojennego (np. udziału w walce zbrojnej) na co najmniej dwie różne postawy życiowe jednostek bądź zbiorowości (np. bunt/poczucie winy/zmiana dotychczasowego systemu wartości itp.)

ALBO

wpływ doświadczeń powstańczych/wojennych (dwóch odmiennych np. aktywny udział w walce i bycie świadkiem zagłady itp.) na jeden typ postawy życiowej przyjmowany przez jednostkę/zbiorowość/naród (bunt/depresja/wyrzuty sumienia/ucieczka itp.).

4. Zgodnie z poleceniem utwór literacki uznaje się za wykorzystany w pełni funkcjonalnie, jeżeli zdający w argumentacji:

a) przywołał doświadczenie powstańcze lub wojenne (np. udział w walce zbrojnej/ pobyt w łagrze itp.)

ORAZ

b) pokazał wpływ tego doświadczenia na postawę życiową przyjmowaną przez jednostkę/zbiorowość.

6. Lektura obowiązkowa – dowolna lektura obowiązkowa, wybrana spośród lektur wymienionych na stronach 3 i 4 arkusza, ilustrująca zagadnienie sformułowane w temacie np.

- ✓ *Potop* H. Sienkiewicza
- ✓ *Lalka* B. Prusa
- ✓ *Gloria victis* E. Orzeszowej
- ✓ *Rozdziobią nas kruki, wrony* S. Żeromskiego
- ✓ *Przedwiośnie* S. Żeromskiego
- ✓ opowiadania T. Borowskiego: *Proszę państwa do gazu; Ludzie, którzy szli*
- ✓ *Inny świat* G. Herlinga-Grudzińskiego
- ✓ *Zdążyć przed Panem Bogiem* H. Krall

7. Inny utwór literacki np.

- ✓ *Pokolenie* K.K. Baczyńskiego
- ✓ *Niebo złote Ci otworzę* K.K. Baczyńskiego
- ✓ *Ocalony* T. Różewicza
- ✓ *Kamienie na szaniec* A. Kamińskiego